

2 'arin

Víkuskiftið
4. og 5. november 1995

Ein spurningur ov nógv - og ein ov lítið

Siðani útvarpið fór undir vetrarskránna og senditiðin er longd munandi, hefur nógv áhugavert og vælgjort tilfar verið í útvarpinum. Bæði millum tær afturvendandi sendingar nar, og tær stöku.

Reportasjurnar hjá Kára Durhuus um føroyingar sum fara niður at sita, hava gloppað dyrnar til ein viðkomandi og týðningar miklan part av føroyska samfelagnum, sum fá vita nakað um. Nakað av tí, sum hendir aftanfyri leiktjaldið. Sum ikki kemur undir dagstíðindi, og sum tí sjáldan sleppur framat í fjølmiðlunum.

Sovorðnar reportasjur hava nógv meira virði, enn tann áhaldandi streymurin av dagstíðindum, sum ofta bara hava týðning ta lötuna, tey verða søgd. Dagin eftir eru tey avlodað og virðisleys.

Útvarpið hefur farnu tíðina lagt dent á annað og meira enn hesi dagstíðindi. Samfelagslig og mentanarlig evni hava verið tikin upp sum tema - og tað hefur gjørt tað nógv meira áhugavert at skrúva frá. Eisini fyrilestarnar hjá Bergi Hansen um samskipti, og teir hjá Thorben Joahannesen um fólkskúlan hava verið áhugaverdir.

Taka vit tíðindaflutningin, so setti v anlukkan á Flateyri dóm á vikuna.

Fyrst útvarpið, og siðani eisini sjónvarpi sendi fólk til Íslands, og hava givið fólk innli í, hvat veruliga er hent.

Reportasjurnar hava sum heild verið góðar - men eitt ógvuliga óheppið element v ar ímillum. Tað var, tá Tórður Mikkelsen spurdi Íslenska forsætismálaráðharran, hvat hann helt um tær innsvavingar, sum føroyingar vóru farnir undir.

Tórður visti helst, at rós til føroyingar var gott tilfar til útvarpið - og so gjordi hann tað stóra mistak at dyruga beinleiðis eftir tí. So beinleiðis, at hann næstan tað sama kundi havt svarað sjálvur.

Har var ein spurningur ov nógv. Men hósrmorgunin var ein spurningur ov lítið í útvarpinum. Bjørn á Heygum var í studium, og gjordi greitt, at Føroyar ikki klára at gjalda uttanlandsskuldina. Og tað mugu vit gera dønnum greitt undir samráðingunum, segði hann.

»Hvat nú um samráðingar nevndin kemur aftur við ongum?» spurdi Sigmar Bláberg.

»Ja um teir koma aftur ongul í reyv, so...» segði Bjørn meðan hann ivaðist - og tá hann ikki fann nakað at svara leyp hann í politikar a-orðasavnið, og segði avgjörður: »Ja so skulu vit sjálvir bretta upp um armar! So skulu vit taka sakina í egnar hendur! So skulu vit visa, at vit eru til reiðar at gera tað, sum gerast skal.»

Hann ljóðaði sannførdur og avgjörður á málinum - men hann segði einki.

Tað lætti helst hjá Bjørn, tá Sigmar svaraði »takk fyri». Sendingin var liðug.

Tílikt kann henda, tá tíðin er avmarkað í eini beinleiðis sending. Men reglan má vera, at tá ein politikari situr og letst at vita uttan at vita kor tina, so má hann steðgast við einum viðkomandi spur ngingi. Tann spurningurin manglaði hósrmorgunin.

Sjúrður Skaale

UMMÆLIÐ

JÚSTINUS EIDESGAARD

Eg veit ikki hvør ið eigur heiðurin, rithøvundarnir Erling Poulsen og Torkil Beder, ella um tað er listamaðurin Edward Fuglø, men tað eydnaðist teimum í hvussu er, at fáa eina ófrættakensa kenslu fram í mær og fyrstu tímarar aftaná at eg hevði lisið bókina, so unnaðist eg ikki so væl longur í myrkri. Ljósini vóru tendraði um kvöldið, í døgnum sum komu og eg varnaðist hvørt skav í husinum.

Bókin »Mangt er» er ein kærkomin bók í atomöldini, har ein forkláring skal finnast um alt sum fyrferst í livinum. Bókin brýtur burtur úr nýggjum og greiður frá einum evni, sum næstan hefur verið tabu á skrifti í nýggjari tíð.

Uttan myndirnar hjá Edwardi, hevði hon verið nakin, tí høvundarnir báðir hava valt, at gera stutt av, tá teir greiða frá. Alt ov stutt, tykist við hvørt, tí søgurnar eru góðar, at tær geva íblástur til aldarinnan stutt-søgusavn um tað nógv millum himmal og jørð, sum vit ikki skilja ella vilja trúgva.

Men tað er neyvan av tilvild, at høvundarnir hava valt at gera stutt av, tá teir greiða frá teimum ymsku søgnum. Tí talan er ikki um skaldskap. Talan er um hendingar, sum hava verið fólk í fyrri, høvundunum iroknað og fyrri tey fólk, sum hava sæð ónáttúrligt, er ikki talan um påtrúgv, men um veruleika.

Sjálvur havi eg altíð verið varin at sagt, at tað fólk greiðir frá, at tey hava verið fyrri, er lygn. Eg var ikki sjálvur hjástaddur tá tað tey sødu fór fram. Skuldi tað hent, at eg sjálvur einaferð fór at siggia onkran deyðan koma til mín, so hevði hetta ivaleyst verið mest skakandi hending í livi mínum. Og tá hevði eg verið ógvuliga fornermaður, hevði onkur sagt, at tað var lygn, sum eg hevði sæð. Og eitt er vist, hóast tíðin er framkomin, mangt er millum himmal og jørð, sum vit einki svar eiga fyrri.

Søgurnar um huldulólkini kenna vit øll. Tey góðu huldulólkini eru næstan vordin heimlig. Men í bókini eru eisini aðrar søgur, og tær eru heldur ikki so gamlar. Tað eru søgur um fólk, fleiri eru enn á lívi, sum hava sæð deyð fólk komið til sín, hava sæð tey gingið húsanna millum, eisini umborð á skipi og ikki øll hava verið vinarliga sinnað. Nú er tað álvara og ónniligur lesnaður.

Sjálvur havi eg fingið nógv burturúr at lisið hesa bókina, just tí hon nemir við eitt tað evni. Sjálvur havi eg verið so heppin, at Torkil Beder var pestur í heimbygd míni, øll barnaárin, og við dópsáttninum hefur hann megnað at

Óhugnaligar søgur frá veruleikanum

hildið teimum fornisku burtur frá mær. Men bókin er hugnalig at lesa, meðan eg hoyri mjúku røddina hjá Beder í minninum. Droyndi ikki um sum smádrongur, at prestur fekk vitjan, hagani ongin enn er vendur aftur.

Men, sum vist verður á, so eru tað ikki øll sum siggia, tibetur. Høvundarnir siga, at ongin sær, sum ikki tolr at siggia. Og Erling leggur aftur at í einum viðtalu herfyri, at onki er í vegin við gudstrúnni, hjá teimum ið siggia.

Aftur til myndirnar. Ein skal ongantið skammrósa, men eg er tætt við, tá eg skrivi um myndirnar í bókini. Lesarin verður drigin inn í ein heim, sum í

hvussu er í mínum før í så ódrvisi út, aðrenn eg fekk bókina upp í hendurnar. Edward er meistari á hesum økinum. Tað ónáttúrliga, sum sæst í myndunum er bleikt teknað og stendur einastandi sterkt móti tí veruliga heiminum, sum er karmurin um myndina. Mini spøkilsir eru broytt aftan, á at hava sæð myndirnar í bókini, men tey eru ikki minni ræðandi. Tó troysti eg meg við orðini hjá høvundunum um at ongin sær, sum ikki tolr at siggia.

Høvundarnir siga í formælinum millum annað: »Ikki vita vit, men vit hoyrdu mangan sum stór óvitar og tilkomir, eldri fólk greiða frá ymskum, sum teimum hevði verið fyrri,

ella tey høvdu hoyrt frá óðrum. Hetta vóru fólk, sum í dagligari talu vóru sonn og livdu sin gerandisdag soleiðis, at tú hevði virðing fyri teimum. Hvi skuldu tey so, tá tey søgdu frá yvirnáttúrligum, farið og sagt ósatt.» Teir leggja afturat, at tað stendur einum og hvørjum í boði, at trúgva tí, sum her er sagt frá, ella lata vera.

Eg eri ikki fólkalívsfrøðingur og dugi tí ikki at meta um bókina »Mangt er» við visundaligum brillum. Men eg haldi royndin er væleydnað og fer vónandi at eggja øðrum at taka táttin upp. Høvundarnir, systkinabørnini bæði, hava verið djarvir.